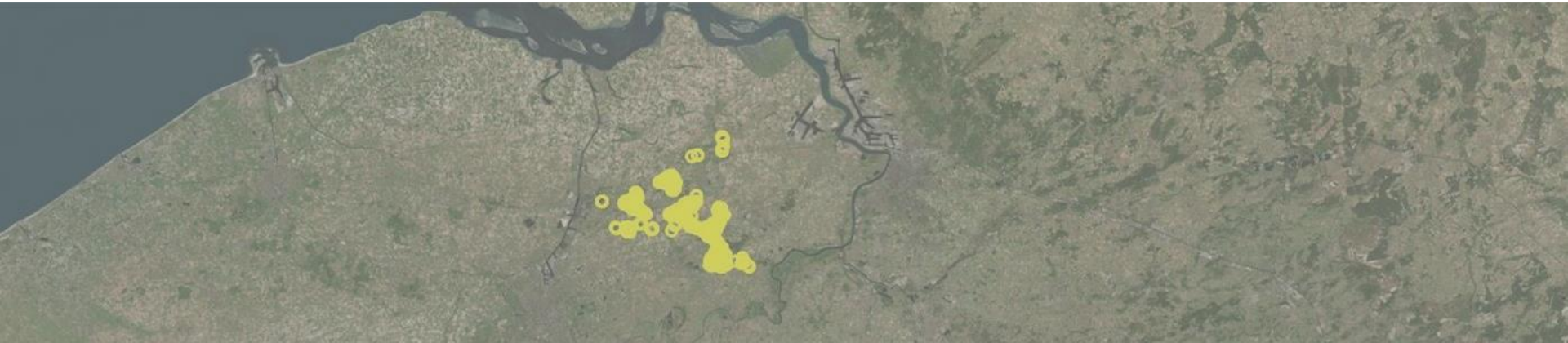

Mopsvleermuis in de provincie Oost-Vlaanderen

Joris Everaert

Met steun van

Rode Lijst, voorjaar 2014

De IUCN Rode Lijst van de zoogdieren in Vlaanderen

Dirk Maes, Kristof Baert, Kris Boers, Jim Casaer, Dirk Criel, Luc Crevecoeur, Daan Dekeukeleire, Jan Gouwy, Ralf Gyselings, Jan Haelters, David Herman, Marc Herremans, Frank Huysentruyt, Johan Lefebvre, Alex Lefevre, Thierry Onkelinx, Jan Stuyck, Arno Thomaes, Koen Van Den Berge, Bob Vandendriessche, Goedele Verbeylen & Diemer Vercayie

Regionaal uitgestorven (5)

Grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*

Kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros*

Mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*

Tuimelaar *Tursiops truncatus*

Wolf *Canis lupus*

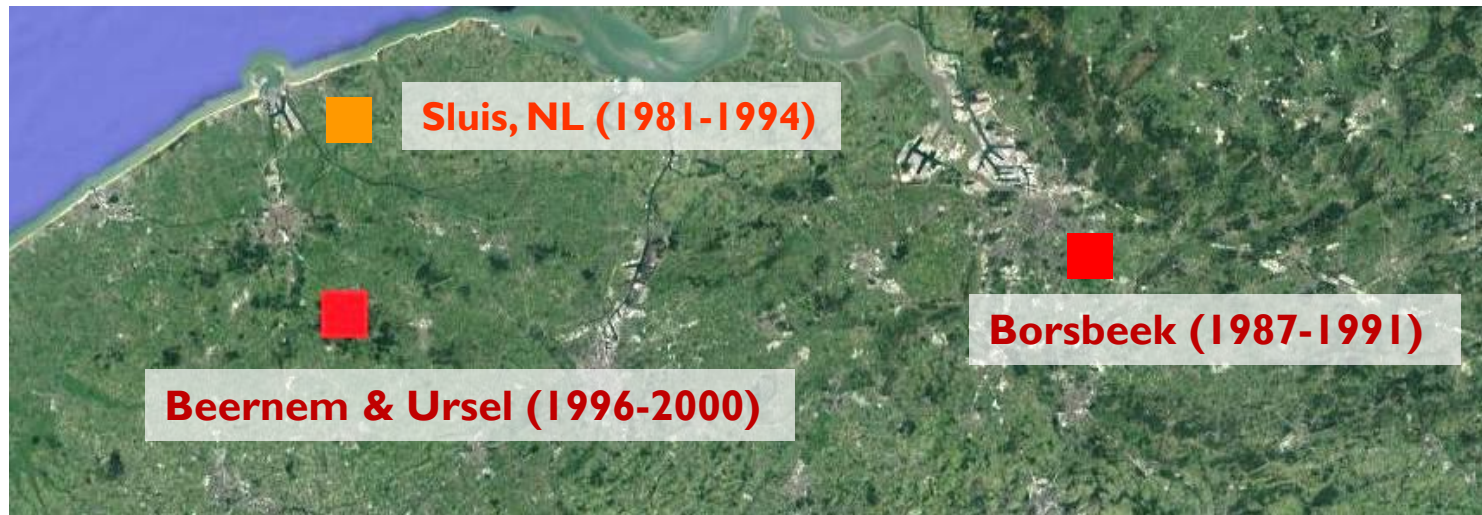
Laatste waarneming in 1996

Laatste waarneming in 1965

Laatste waarneming in 2000

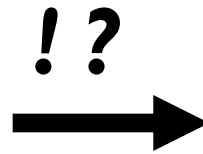
Laatste waarneming in 2011 (enkel nog als dwaalgast)

Laatste waarneming in de 19de eeuw

mei 2014... ornitholoog Joris Everaert denkt:

**“Vogels kijken is te saai geworden,
ik ga eens zot doen en een dure batdetector aankopen!”**

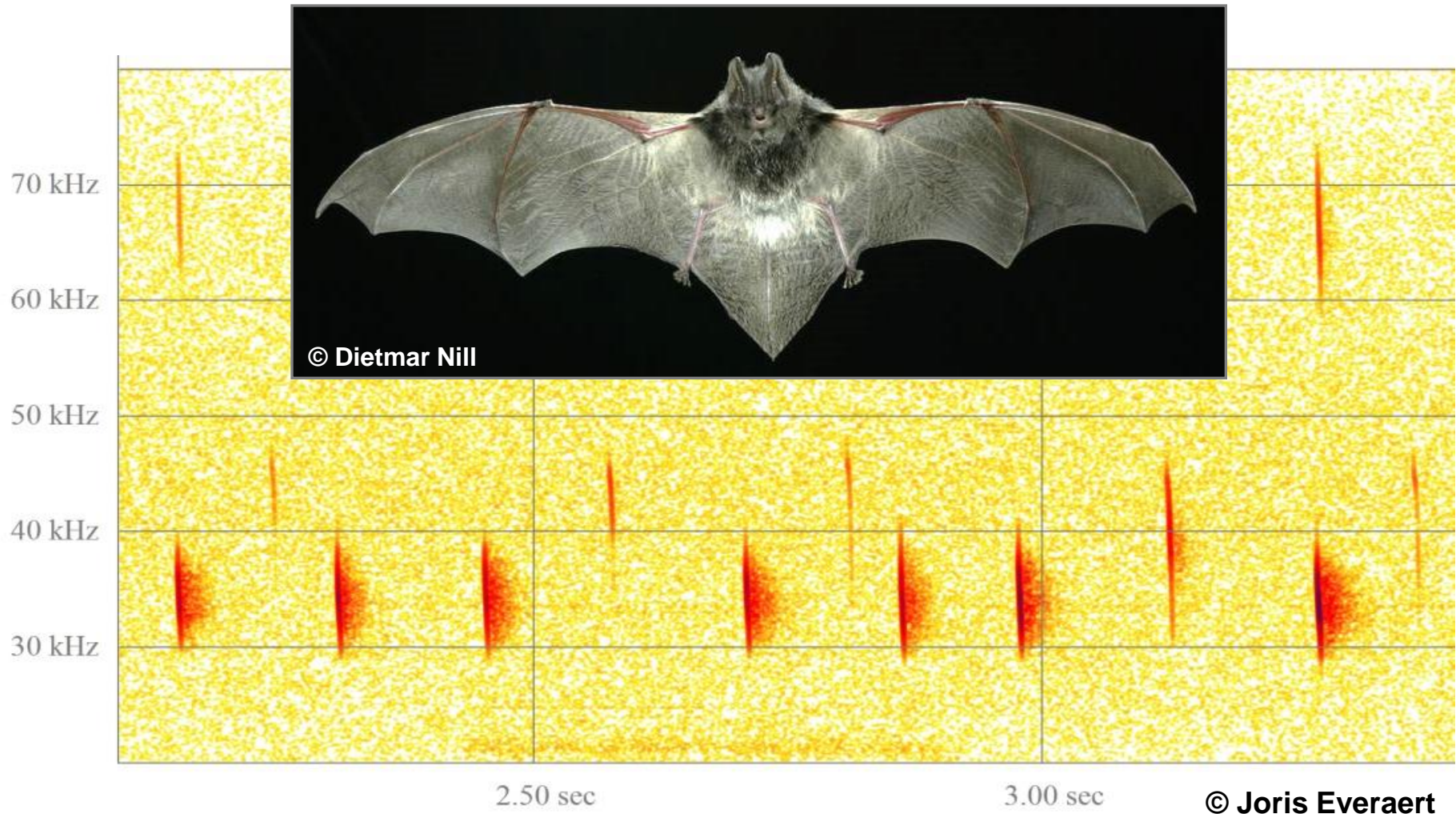

Nieuwe ‘batman’ van ‘t Waasland !

21 augustus 2014: Joris loopt aan een bos nabij de Durme in Waasmunster...

21 augustus 2014: Joris maakt een batdetector opname van mopsvleermuis!

Uitgestorven gewaande mopsvleermuis duikt op in Waasland

Vrijwilliger vindt uitgestorven gewaande mopsvleermuis «Dit maak je maar één keer mee»

do 28/08/2014 - 13:58

LOKEREN

De mopsvleermuis, t
Waasland. Dat meld
omdat de soort bijzo

De organisatie herinnert e
te maken met het gebrek

Joris Everaert, een vrijwil
een mopsvleermuis make
Natuurpunt. "Dat is erg ui
gesignaleerd en op de me

De mopsvleermuis, een uitgestorven gewaande vleermuis, is vorige week gespot in de Durmevallei. De ontdekking werd gedaan door Joris Everaert. Hij schafte zich enkele maanden geleden een bat-detector aan.

KRISTOF PIETERS

Joris Everaert werkt voor het INBO, het instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Het was echter buiten zijn werkuren dat hij de vondst van zijn leven deed. «Ik ben in mijn vrije tijd ook actief bij de vzw Durme en de Vleermuiswerkgroep van Natuurpunt», licht hij toe. «Ik ben eigenlijk al heel mijn leven een vogelobservator maar enkele maanden geleden kocht ik me een geavanceerde 'bat-detector' aan. Een vleermuisdetector is een apparaat dat ultrageluid kan registreren en omzetten in hoorbaar geluid. Vleermuizen zijn namelijk razendsnel en vliegen enkel bij schemer of in de duisternis. Ik

De mopsvleermuis. Foto PKM

draag altijd een nachtkijker maar dan nog gaat het veel te snel om een vleermuis te determineren.» Vorige week donderdag was Joris op pad in de Durmevallei tussen Lokeren en Waasmunster en trok een specifiek geluid meteen zijn aandacht. «Terug thuis ben ik op internet beginnen zoeken naar vergelijkingen met het sonogram van mijn geluidsopname. Het bleek om de mopsvleermuis te gaan.»

Rode Lijst

De waarneming is wel heel uniek want in dewinter van 2000-2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gesignaleerd en op de meest recente Rode Lijst gold de soort als uitgestorven. De mopsvleermuis is een middelgrote vleermuis met een gedrongen, stompe snuit. De buik- en rugvacht is zwartbruin tot zwart met lichte haarpunten. De soort is herkenbaar door de naar voren gerichte, brede oorschelpen die elkaar midden op het hoofd ra-

In 2001 werd de laatste Vlaamse mopsvleermuis gespot

JORIS EVERAERT

ken. Mopsvleermuizen jagen vooral op nachtvlinders in bossen, maar eten ook muggen, vliegen en kleine kevertjes. «Soms verblijft de mopsvleermuis vooral onder de schors van bomen en benut ze allerlei spleten en nauwe ruimtes in gebouwen, dewinter kan ze in boomholtes of in ondergrondse verblijven doorbrengen. «De vondst van één enkel exemplaar of een kleine restpopulatie maakt de soort natuurlijk niet minder bedreigd», zegt Hendrik Moeremans, woordvoerder van Natuurpunt. «Tien van de zeventien Vlaamse vleermuissoorten zijn bedreigd. Dat heeft vooral

Binnenland

Minder sms'en verstuurd op kerstavond

Yousef: "Ik heb een liedje voor jou gemaakt, mijn liefste"

"We willen dat Belgische overheid ons beschermt"

Joris Everaert met zijn bat-detector en nachtkijker. Foto PKM

te maken met het gebrek aan voedsel, een tekort aan geschikt leefgebied en de verstoring door licht en lawaai.» De exacte locatie waar de mopsvleermuis werd gespot, wordt om die reden niet prijsgegeven. «Want de soort is bijzonder gevoelig voor verstoring», zegt Moeremans nog. Joris Everaert zal uiteraard bijkomend onderzoek verrichten in samenwerking met deskundigen.

«Dit gaat van het plaatsen van automatische batdetectoren tot het vangen van een exemplaar en te voorzien van een trackingsysteem om de kolonie te vinden.» Dit weekend kan iedereen mee op pad om vleermuizen te spotten maar dan op andere plaatsen tijdens de Nacht van de Vleermuis. Voor meer info kan men hiervoor terecht op www.natuurpunt.be

Nieuwsblad.be

DE REDACTIE.BE

De Standaard

HLN BE
24U NIEUWS & SPORT

natuurbericht.be

gekende
vliegroute

Situatie gekende vliegroutes in okt. 2014

Na 2 maand “trial & error”
simultaan batdetector metingen,
bleek dat ze ‘s avonds ergens
vanuit het noorden kwamen.
Maar voorlopig werd geen
kolonie gevonden...

21 aug

Start van het prov. Soortenbeschermingsproject 2015-2016: “Vleermuizen in het Waasland, met bijzondere aandacht voor de mopsvleermuis” vzw DURME, i.s.m. Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt

Doelstellingen

- **Onderzoek (incl. telemetrie) i.f.v. bescherming**
- Sensibilisering
- Inrichting / beheer (verblijfplaatsen, bossen)

Vangst- en telemetrie onderzoek in de zomers van 2015-2017

© Bram Conings

Vangst- en telemetrie onderzoek

	gevangen (v / m)	Zogende vrouwtjes voorzien van zender
2015	3 v + 1m	2
	1 v	1
2016	1 v	1
	1 v	1
2017	4 v	2
	1 v	1
	1 v	1
	12 v + 1m	9

© Joris Everaert

Met de “bat-mobiel” op zoek naar de kraamkolonies

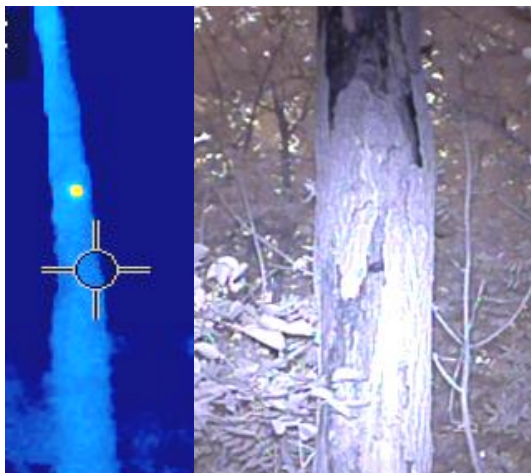
**Telemetrie onderzoek:
niet altijd even
gemakkelijk,
maar wel tof!**

Koloniebomen peilen

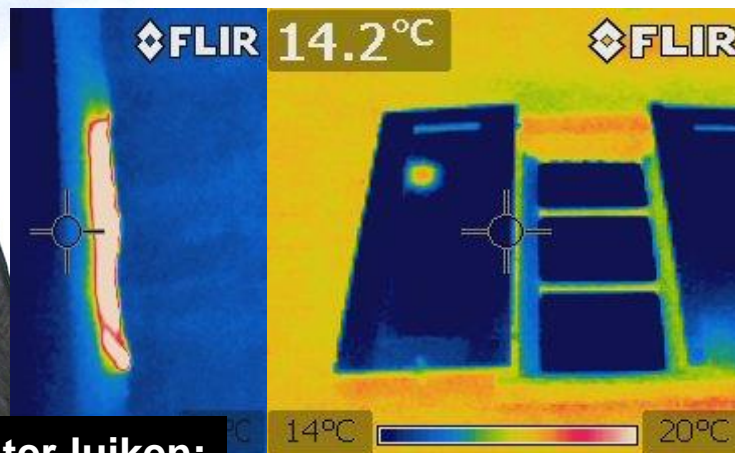
Kraamkolonies juli-aug 2015

Sinaai: min. 9 ex (v + juv) achter losse schors van opeenvolgend twee dode Canadapopulieren:

- dag 1- 6 (boom 1)
- dag 7- 11 (boom 2, 240m verderop)

© Marc Van De Sijpe & Joris Everaert

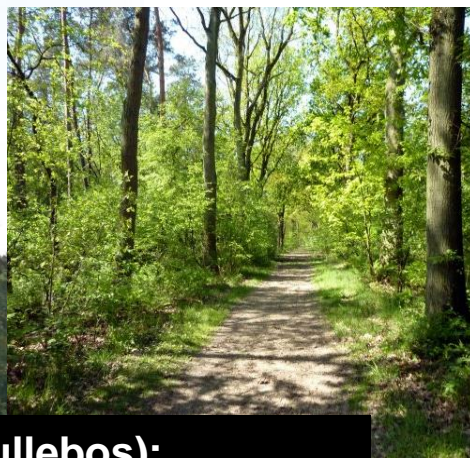
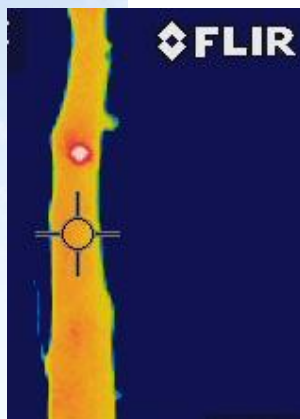

Belsele: tot 19 ex (v + juv) achter luiken:

- dag 1- 21 (alle ex)
- dag 22-35 (nog enkele ex)

© David Galens & Joris Everaert

Kraamkolonies juli-aug 2016

Moerbeke-Stekene (Wullebos):
tot 13 ex (v + juv) achter losse schors van
opeenvolgend twee dode Canadapopulieren:

- dag 1- 10 (boom 1)
- dag 11-20 (boom 2, 40m verderop)

Wachtebeke (Puyenbroeck):
min. 3 ex (v + ?) achter losse
schors twee dode Canadapopulieren:

- dag 1- 4 ? (boom 1+2);
zender afgevallen.

© Joris Everaert

Moerbeke-Stekene (Wullebos):
tot 17 ex (v + juv): achter
losse schors van opeenvolgend
twee dode Canadapopulieren:

- dag 1-min.6 (boom 1)
- dag 27- ? (boom 2, 40m verder)

Belsele: tot 18 ex (v + juv)
achter luiken nieuwe
woning, 800m verderop:

- dag 1- 14 (alle ex.)

© Margaux Boeraeve & Joris Everaert

Wachtebeke Heidebos: tot 32 ex (v + juv) achter losse
schors van meer dan 6 dode Amerikaanse eiken:

- dag 1- 36, afwisselend samen of gesplitst, regelmatig wisselend
van boom in zelfde bosperceel.

Kraam- kolonies juli-aug 2017

Wachtebeke Heidebos: een opgesplitst groepje,
maar steeds achter losse schors van dode Amerikaanse eiken

Kraam- kolonies juli-aug 2017

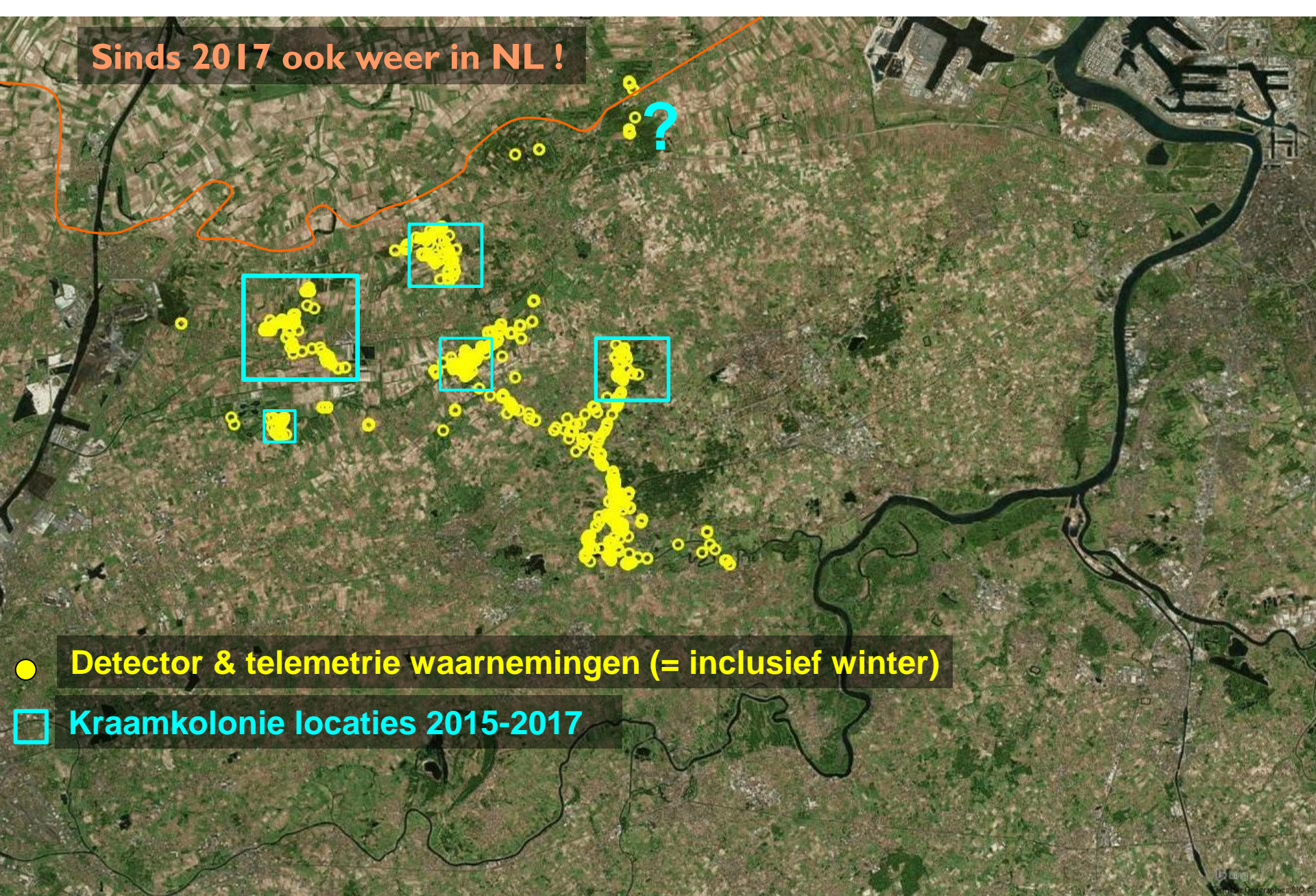
© René Janssen

Alle waarnemingen op kaart

- Mopsvleermuis detector & telemetrie waarnemingen 2014-2017

Sinds 2017 ook weer in NL !

● Detector & telemetrie waarnemingen (= inclusief winter)

□ Kraamkolonie locaties 2015-2017

**Totale populatie
schatting 100-200 ex:**

- * min. 80 v + juv
- * ... mannetjes

NL

32 ex.

6 km

13-17 ex.

4 km

luikenkolonie
19-18 ex.

5,5 km

9 ex.

7 km

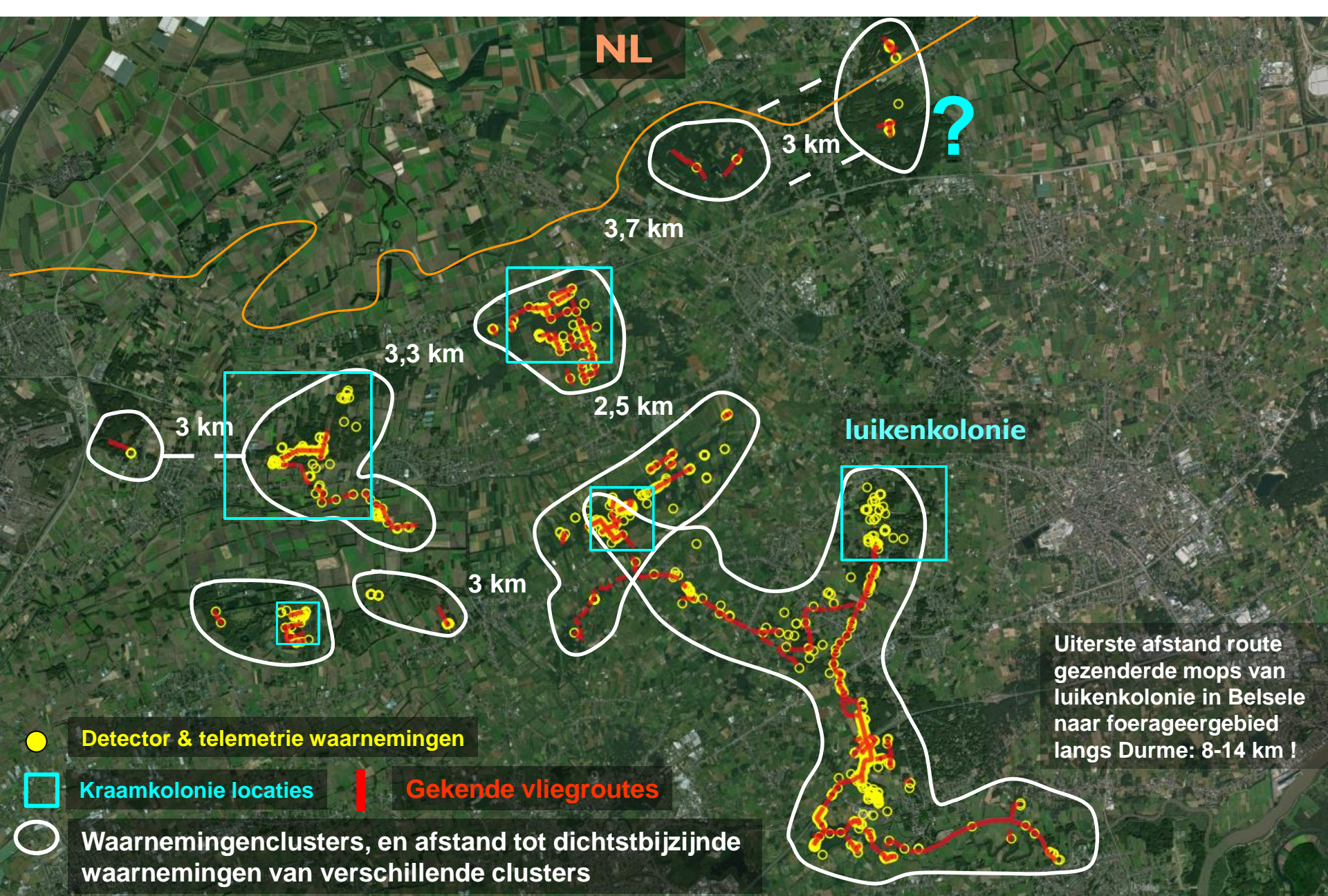
min. 3 ex.

3 km

● **Detector & telemetrie waarnemingen**

□ **Kraamkolonie locaties - max. aantal uitvliegers,
en afstand tot andere kolonies**

NL

?

3 km

3,7 km

3,3 km

2,5 km

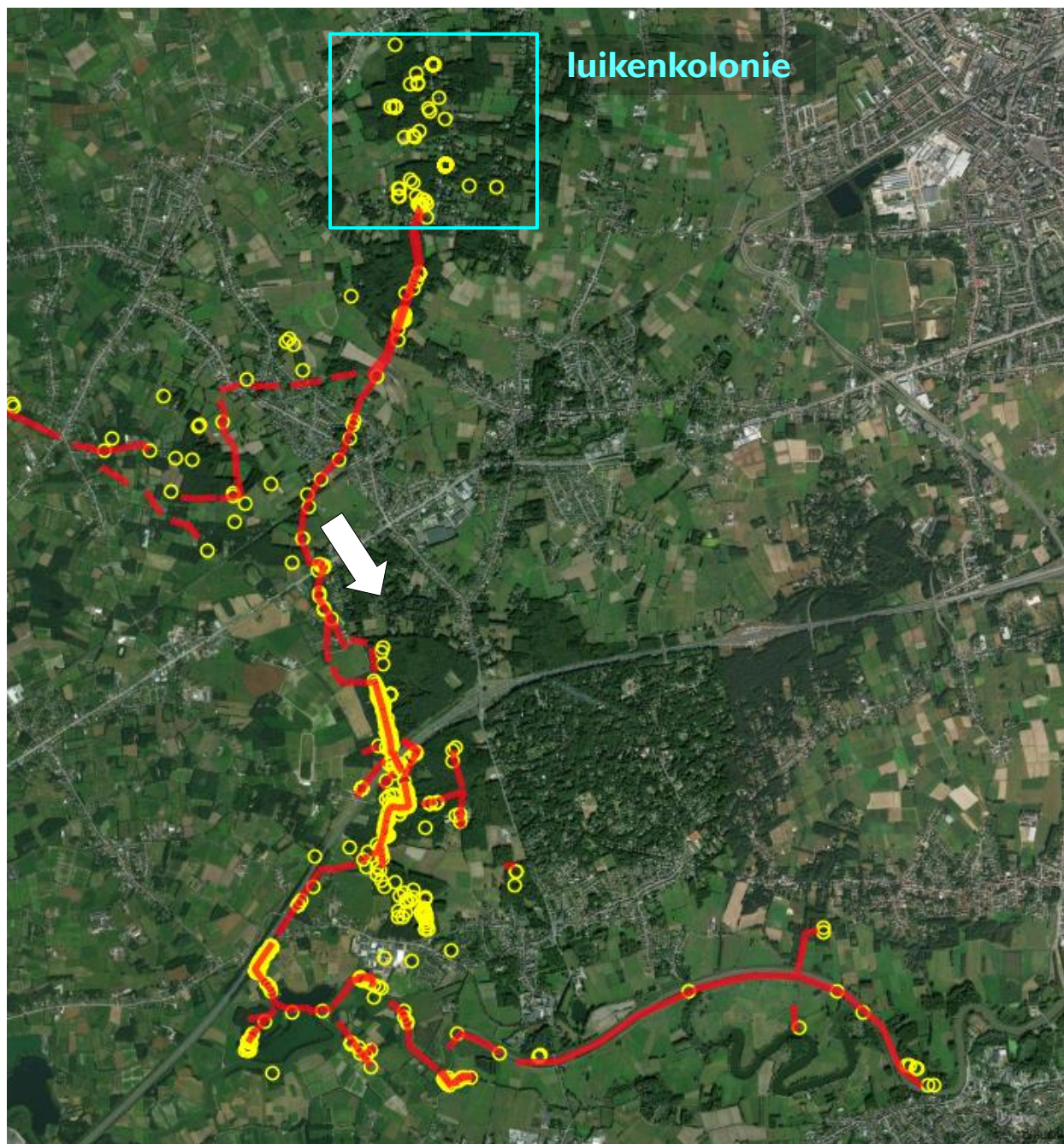
3 km

3 km

luikenkolonie

Uiterste afstand route gezenderde mops van luikenkolonie in Belsele naar foerageergebied langs Durme: 8-14 km !

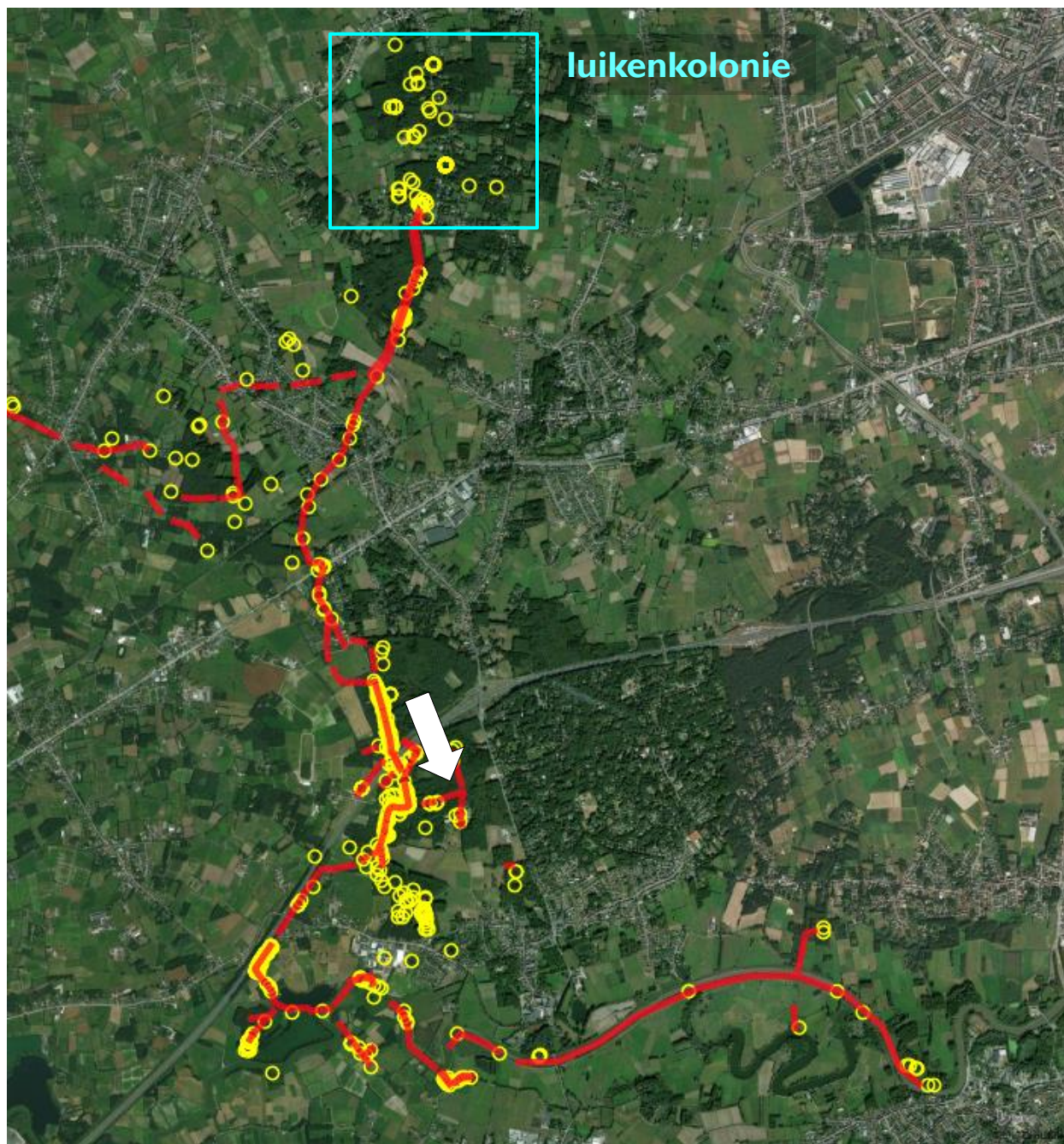
- **Detector & telemetrie waarnemingen**
- Kraamkolonie locaties**
- Waarnemingenclusters, en afstand tot dichtstbijzijnde waarnemingen van verschillende clusters**
- Gekende vliegroutes**

© Joris Everaert – Vzw Durme – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt

Dagelijkse oversteekplaats van enkele mopsvleermuizen

© Joris Everaert – Vzw Durme – Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt

Dagelijkse oversteeplaats van enkele mopsvleermuizen

Foerageer- en verbingsgebied

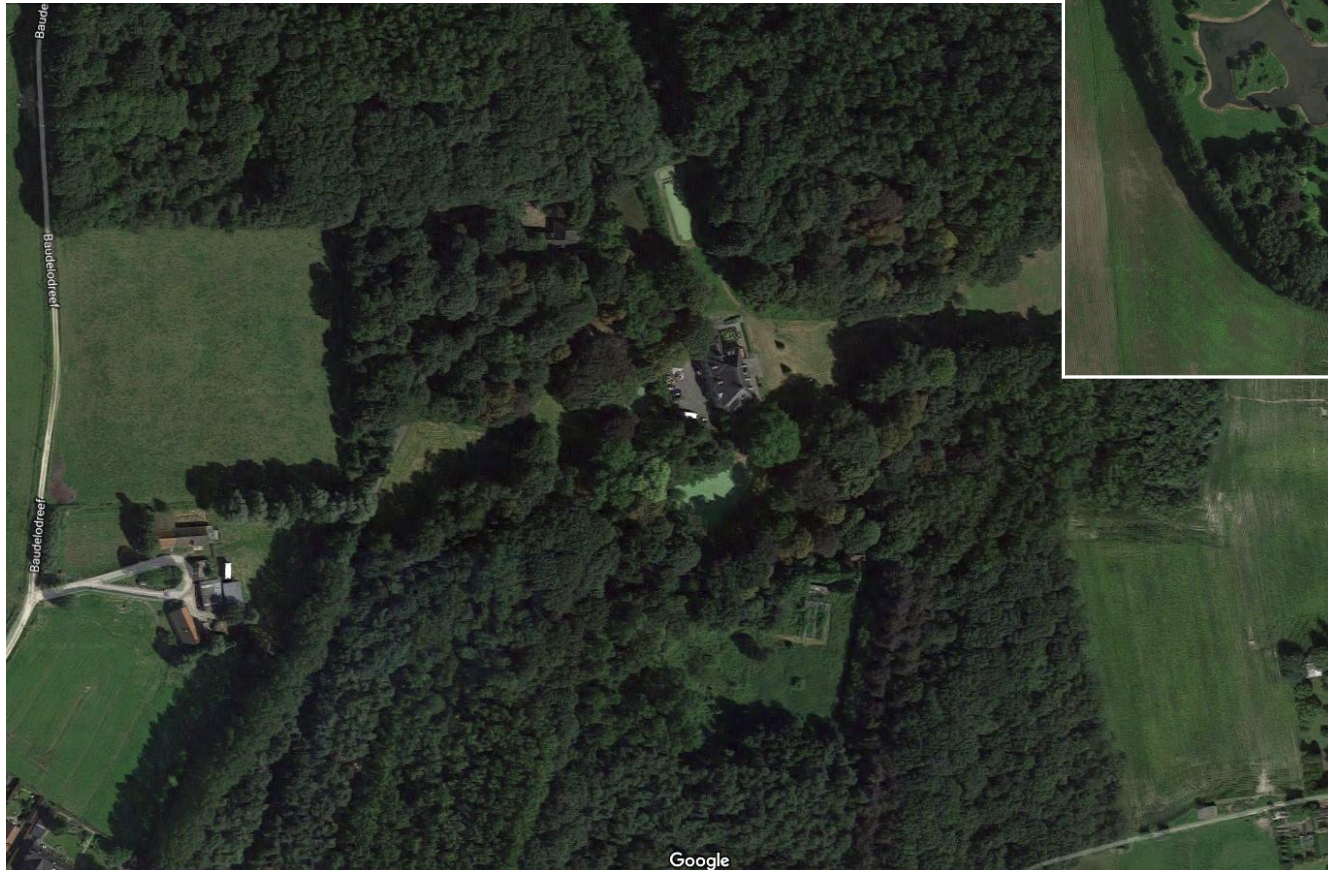
Verbinding naar foerageergebied, langs groenstrook E17

Foerageergebied in de schorren van de Durme - veel wilgen, andere bosjes, ruigtes en meersen

Gezenderde mopsvleermuizen bezochten meestal dagelijks elk hun eigen voorkeur foerageergebied, bv. opvallend vaak oude kasteelbossen met gemengd loofhout

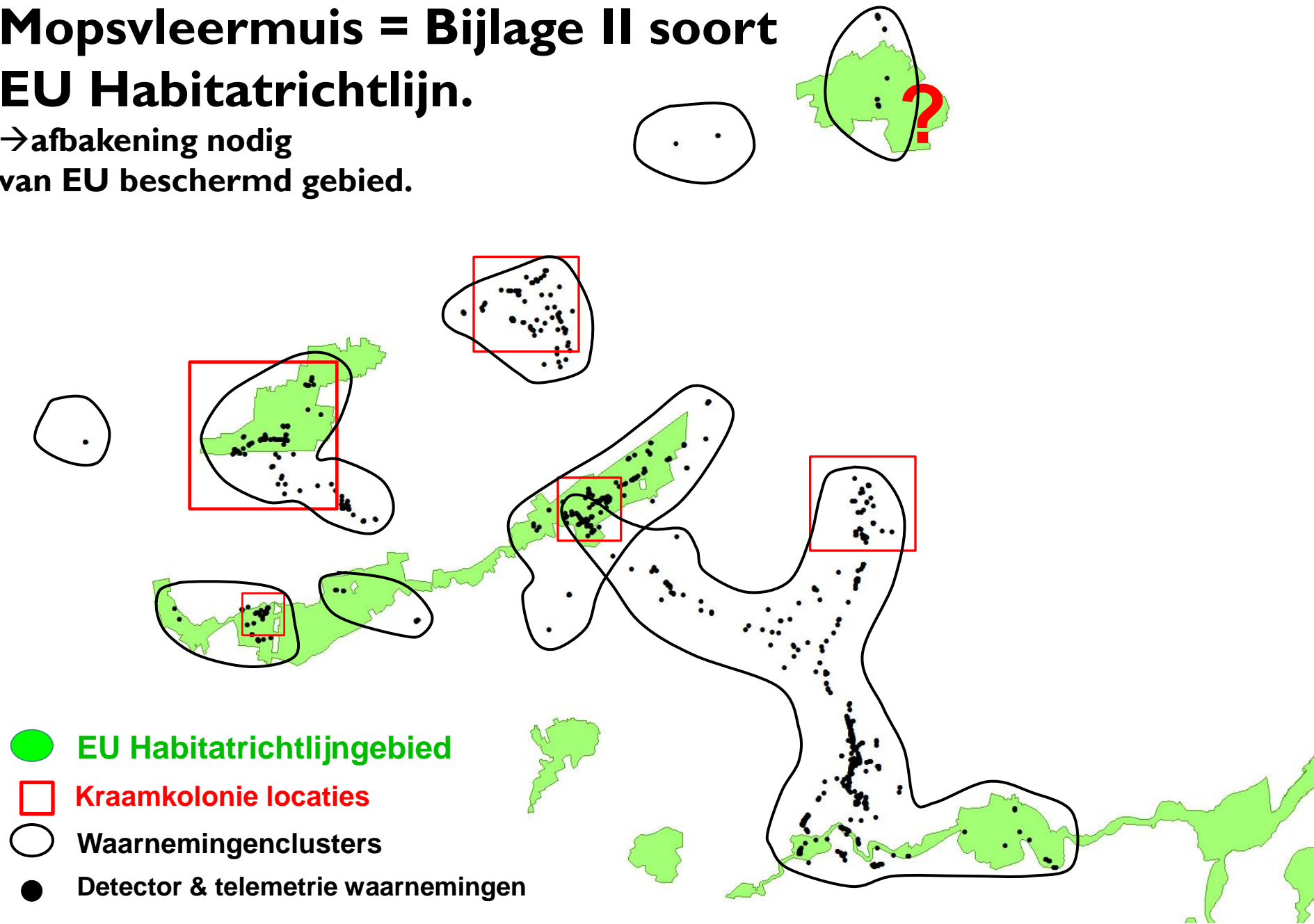
Connectie tussen twee kolonie locaties.

Laat in de nacht gezenderde mops in Sinaai bos (links) bleek overdag in de Belsele luikenkolonie te zitten!

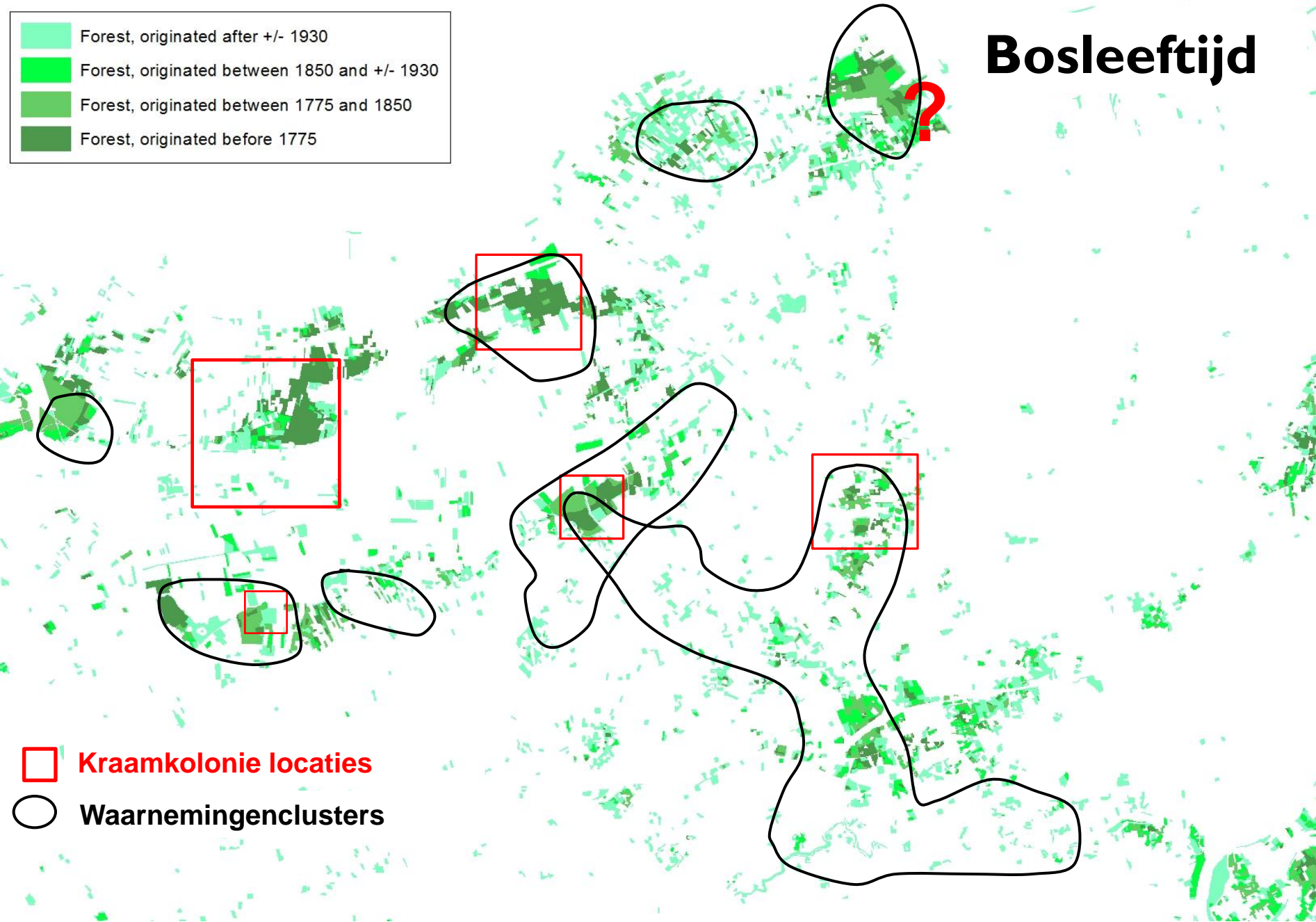
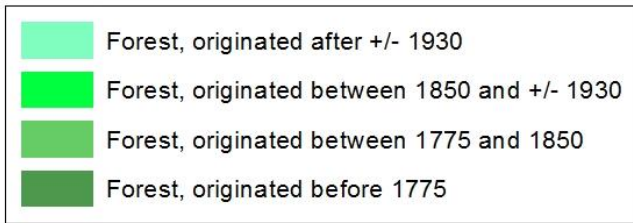
Mopsvleermuis = Bijlage II soort EU Habitatrictlijn.

→afbakening nodig
van EU beschermd gebied.

- EU Habitatrictlijngebied
- Kraamkolonie locaties
- Waarnemingenclusters
- Detector & telemetrie waarnemingen

Bosleeftijd

 Kraamkolonie locaties

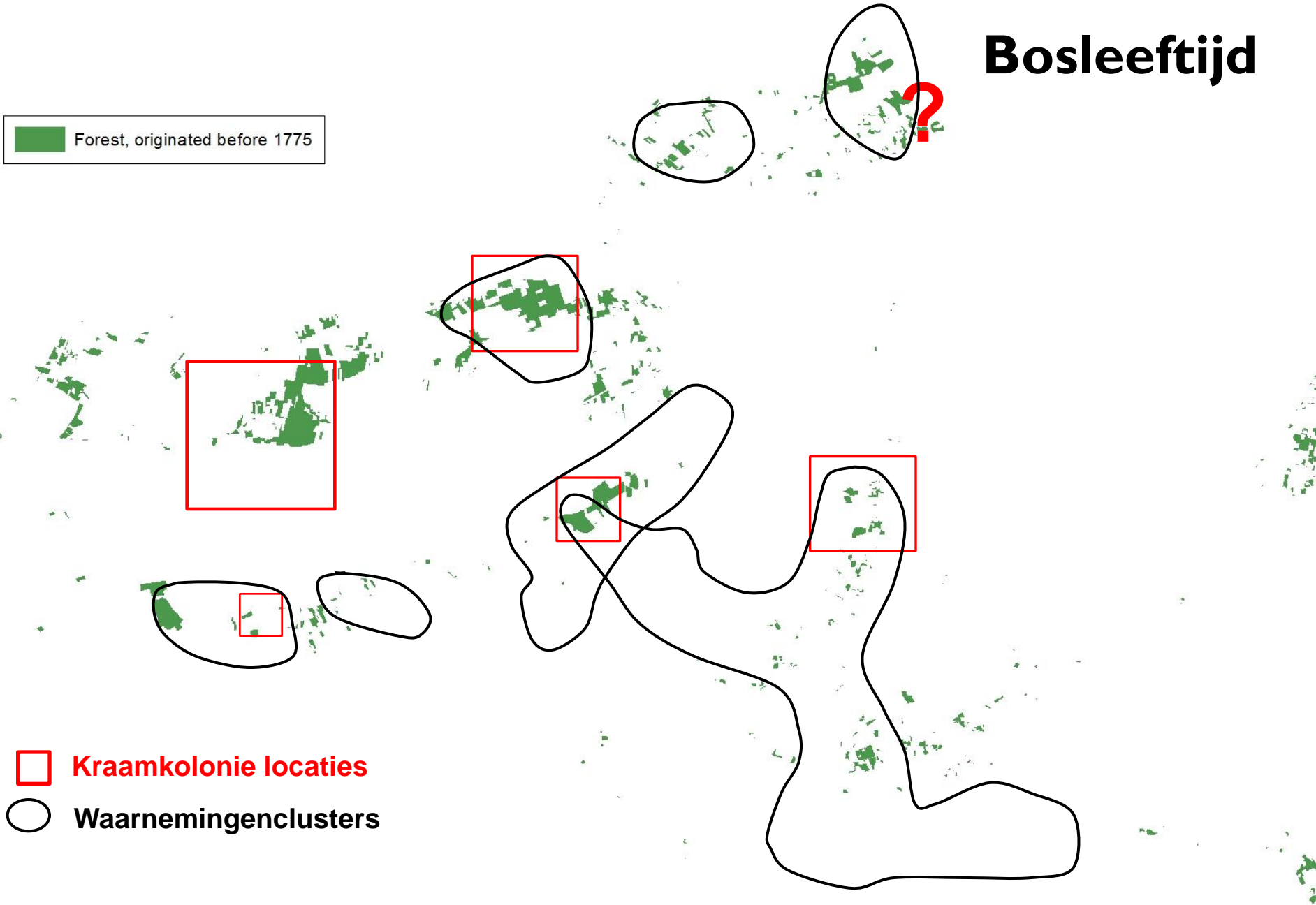
 Waarnemingenclusters

Bosleeftijd

 Forest, originated before 1775

 Kraamkolonie locaties

 Waarnemingenclusters

Aanbevelingen en kennisleemtes

1. **Bescherming begint met kennis: verschillende kolonies nu gekend, maar momenteel geen kennis van winterverblijfplaatsen!**
2. **Sensibilisatie van bewoners (luiken!), bouseigenaars, overheid,..**
3. **Gevaar door windturbines – advies geen windturbines in bosgebied.**
4. **Enkel nog in het Waasland ?? Zoja, waarom?**
5. **Inrichting en beheer:**
 - * **gemengd onverstoord bos met veel boomleeftijden = ideaal.**
 - * **groot netwerk van potentiële (dode) verblijfplaats-bomen nodig:**
 - **Canada populier en Amerikaanse eik blijkt zeer belangrijk in het Waasland!**
 - **Vooronderzoek bij kappen van mogelijke koloniebomen!**
 - * **verbeteren van potentiële winterverblijfplaatsen.**
 - * **verbeteren van verbindingzones.**

Dank aan..

Bijzondere dank aan Marc Van De Sijpe, René Janssen, Daan Dekeukeleire, David Galens, Bart Opstaele, Douwe van der Ploeg, Bob Vandendriessche, Simon Trenson, Robert Delbroek, Ward Tamsyn, Margaux Boeraeve, Jean-Pierre Nicaise, Bram Conings, Frank Van Gorp, Pieterjan Dhont, Hans Vermeiren, Alex Wieland, Bernd-Jan Bulsink, Marjan Speelmans, Ann Lenaerts, Arno Thomaes, Sven Verkem, Heleentje De Brauer, Robbert Schepers, Ralf Gyselings, e.a.

Voor hun gastvrijheid, de eigenaars van de woningen met luikenkolonie. Enkele bouseigenaars gaven ook toestemming om onderzoek te verrichten op hun domein.

Voor de betere inrichting van verblijfplaatsen in 2016, medewerkers van vzw Durme en vzw Natuurpunt, in het bijzonder Willy Michielsen, Geert Braem, Lieve Hylebos, Sarah Geers, Arno Thomaes, Marc Bogaerts en Brigitte Van Passel. Aanbevelingen over mogelijke (verbetering van) natuurverbindingzones en het doven of aanpassen van verlichting, worden op uitvoerbaarheid onderzocht door o.m. de stad Sint-Niklaas en gemeente Waasmunster.

Financiële ondersteuning: provincie Oost-Vlaanderen (i.s.m. Regionaal Landschap Schelde-Durme)

Meer info: joris.everaert@telenet.be

